

Noora Oikari

TUNNUSLUKUANALYYSI

Opinnäytetyö

Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

Tradenomi

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto
Tekijä/Tekijät	Noora Oikari
Työn nimi	Tunnuslukuanalyysi yritys X Oy
Toimeksiantaja	Yritys X Oy
Vuosi	2022
Sivut	34 sivua, liitteitä 5 sivua
Työn ohjaaja(t)	Mailis Kervinen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön aiheena on tunnuslukuanalyysi yritys X Oy:lle. Tarkoituksena on tarkastella yrityksen taloudellista tilannetta vuosien 2017–2021 kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukujen perusteella sekä vertailla vuosia keskenään. Tarkoituksena on myös tutkia syitä, jotka ovat vaikuttaneet yrityksen taloudelliseen tilanteeseen.

Tutkimuksen päätutkimusongelma on, millainen yrityksen taloudellinen tilanne on ja miten se on kehittynyt viime vuosina. Alatutkimusongelma on, mitkä asiat ovat vaikuttaneet yrityksen taloudelliseen tilanteeseen. Työ toteutetaan tapaustutkimuksena ja empiiristä aineistoa kerätään laadullisilla tutkimusmenetelmillä. Käytetyt menetelmät ovat puolistrukturoitu haastattelu ja dokumenttianalyysi. Haastattelut olivat tutkimuksen primääriaineistoa ja sekundääriaineistona käytettiin yrityksen tilinpäätöstietoja ja kirjanpidon aineistoa.

Tutkimuksen tuloksena saatiin selville, että yrityksen liikevaihto on kasvanut merkittävästi viime vuosina ja että yrityksen taloudellinen tilanne on haastava. 2021 yrityksen taloudellinen tilanne oli kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukujen perusteella pääosin heikko. Yrityksen kannattavuus on vuosina 2017–2020 ollut joillakin osa-alueilla hyvä ja joillakin tyydyttävä tai heikko. Yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus on ollut vuosina 2017–2020 tyydyttävä tai heikko. Yrityksen käyttökate on teollisuuden alalle tyypillinen, mutta liike-tulos ja nettotulos saavat heikompia arvoja, joten voidaan päätellä, että yrityksen poistot ja rahoituskulut heikentävät kannattavuutta. Yrityksen tilanteeseen ovat vaikuttaneet yrityksen voimakas kasvu, sekä suuret investoinnit ja velkaantuneisuus. Talouden suunnitteluun ja seurantaan olisi tärkeää panostaa tulevaisuudessa. Tunnuslukuanalyysi antaa toimeksiantajalle tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Asiasanat: tilinpäätös, tunnusluvut, kannattavuus

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author	Noora Oikari
Thesis title	Financial analysis of company X Oy
Commissioned by	Company X Oy
Time	2022
Pages	34 pages, 5 pages of appendices
Supervisor	Mailis Kervinen

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to analyse the financial situation of Company X. The objective was to study the company's profitability, liquidity and solvency in 2017–2021 and find out the reasons that have affected the company's situation.

The thesis was a case study. Qualitative research methods used in the thesis were semi-structured interview and content analysis. The key figures were calculated by using company's financial statements, balance sheets and profit and loss accounts from 2017 to 2021. The reasons that influenced company's financial situation were found out by interviewing the company's management.

The results of the study showed that the company's financial situation in 2021 was weak. The profitability of the company had declined since 2017. The liquidity and solvency of the company were on a low level in 2017–2021. The operating profit of the company was typical in the industrial field. The company had large depreciations and financing expenses that affected its profitability. Global economy and the company's considerable investments also had an effect on the business indicators. The benefit of the thesis was that the principal got useful information about the financial situation of the company.

Keywords: financial statement, profitability, financial analysis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TILINPÄÄTÖS	6
2.1	Tuloslaskelma	7
2.2	Tase	8
2.3	Tilinpäätösanalyysi ja tunnuslukuanalyysi	10
3	TUNNUSLUVUT	12
3.1	Kannattavuus	12
3.2	Maksuvalmius	15
3.3	Vakavaraisuus.....	17
4	TOIMEKSIANTAJA YRITYS X OY	19
5	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO	19
5.1	Laadullinen tutkimus ja tapaustutkimus.....	20
5.2	Aineiston hankinta	20
5.3	Aineiston analysointi.....	22
5.4	Empiirisen tutkimusaineiston hankinta ja analyysi.....	23
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	24
6.1	Dokumenttianalyysi	25
6.2	Teemahaastattelu.....	26
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	27
7.1	Johtopäätökset.....	28
7.2	Luotettavuus.....	30
8	LOPUKSI.....	31
	LÄHTEET	33

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

Liite 2. Tietosuojalomake

1 JOHDANTO

Yrityksen taloudellista suorituskykyä mitataan tilinpäätöksestä laskettavien mittarien, eli tunnuslukujen perusteella. Taloudellinen suorituskyky ja yrityksen analysointiin käytettävät tunnusluvut voidaan jakaa kolmeen pääryhmään, kannattavuus, maksuvalmius, eli likviditeetti, ja vakavaraisuus. Pääryhmät sisältävät useita erilaisia tunnuslukuja, jotka esitetään usein suhdelukumuotoisina. (Niskanen & Niskanen 2016, 55.)

Opinnäytetyön aiheena on tunnuslukuanalyysi yritys X Oy:lle vuoden 2021 tilinpäätöksen perusteella. Yrityksen taloudellista tilannetta analysoidaan vuoden 2021 tilinpäätöksen tunnuslukujen perusteella ja tunnuslukuja vertaillaan vuosien 2017–2020 tilinpäätöksiin.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on kotimainen, teollisuuden alalla toimiva pk-yritys. Yritys on kasvanut merkittävästi viime vuosina ja tavoittelee kasvua edelleen. Kasvu näkyy useampina investointeina ja toimitilalaajenuksina. Myös yrityksen liikevaihto on kasvanut olennaisesti.

Yrityksen merkittävä kasvu ja investoinnit viime vuosina ovat aiheuttaneet haasteita yrityksen talouteen, ja yrityksen johto haluaa kartoittaa tilannetta tunnuslukujen avulla. Kasvun jatkuessa on tärkeää selvittää yrityksen nykyinen taloudellinen tilanne ja siihen vaikuttaneet tekijät sekä näiden merkitys tulevaisuuden kannalta. Yritykselle ei ole aiemmin tehty tunnuslukuanalyysiä.

Työn tavoitteena on kartoittaa yrityksen taloudellista tilannetta vuoden 2021 tilinpäätöksen lukujen perusteella ja tarkastella taloudellisen tilanteen kehitystä vuosina 2017–2021. Työn tulosten avulla pyritään konkretisoimaan, mitkä asiat ovat vaikuttaneet taloudellisesti haastavaan tilanteeseen ajautumiseen ja miten tilanteeseen johtaneita tekijöitä voidaan välttää tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä on kaksi tutkimusongelmaa. Työn päätutkimusongelma on, millainen yrityksen taloudellinen tilanne on ja miten se on kehittynyt viime vuosina. Alatutkimusongelma on: mitkä asiat ovat vaikuttaneet yrityksen taloudelliseen tilanteeseen.

Aiheeksi on rajattu tilinpäätösanalyysin yksi osa-alue, tunnuslukuanalyysi. Yrityksen tunnuslukuanalyysissä tarkastellaan kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluja. Tunnuslukuanalyysissä keskitytään yrityksen toiminnan kannalta tärkeimpiin tunnuslukuihin. Opinnäytetyön ulkopuolelle rajataan yrityksen tilinpäätökset ennen vuotta 2017, koska ne eivät ole yrityksen kasvun kannalta olennaisia.

Työn tutkimuksellinen lähestymistapa on tapaustutkimus. Menetelmänä tapaustutkimus sopii opinnäytetyön tarkoitukseen, koska työssä pyritään muodostamaan syvälinen kokonaiskuva toimeksiantajayrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Empiiristä aineistoa kerätään laadullisilla menetelmillä. Aineiston keräämiseen käytettäviä menetelmiä ovat puolistrukturoitu haastattelu ja dokumenttianalyysi. Haastattelut ovat primääriaineistoa ja dokumenttianalyysi sekundääriaineistoa. Haastattelu valikoitui aineiston hankintamenetelmäksi, koska siten saadaan tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta yrityksen johdolta ja voidaan kartoittaa tilanteeseen vaikuttaneita tekijöitä. Dokumenttianalyysin avulla kerätään tarvittavaa aineistoa yrityksen tilinpäätöksistä, ja aineiston avulla päästään laskemaan yrityksen tunnuslukuja.

Työn teoria-aiheita ovat tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi sekä yrityksen tuloslaskelma, tase ja tunnusluvut. Keskeisiä käsitteitä ovat kannattavuuden tunnusluvut, joilla mitataan yrityksen toiminnan kannattavuutta lyhyellä aikavälillä, maksuvalmiuden tunnusluvut, jotka mittaavat yrityksen kykyä suoriutua taloudellisista velvoitteistaan ja yrityksen vakavaraisuus, joka määrittelee yrityksen kykyä selviytyä velvoitteistaan pidemmällä aikavälillä.

2 TILINPÄÄTÖS

Kirjanpitolain (30.12.2015/1620 3. luku 1. §) mukaan yrityksen tulee laatia tilinpäätös, joka sisältää yrityksen tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman ja yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöshetkellä kuvaavan taseen. Tuloslaskelman ja taseen erät esitetään vertailutietoineen, eli yhdessä edelli-

sen tilikauden erien kanssa. Lisäksi yrityksen tulee antaa tilinpäätöksessä liitetiedot ja mm. yrityksen koosta tai asemasta riippuen rahoituslaskelma ja toimintakertomus.

Tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Yleisien tilinpäätösperiaatteiden mukaan yrityksen toiminnan oletetaan jatkuvan ja tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan johdonmukaisuutta sekä varovaisuutta. Tilikaudelle kuuluvat tapahtumat tulee huomioida suoriteperusteisesti ja omaisuus- ja rahoituserät arvostetaan taseeseen erikseen. Tilinpäätöksen päätehtävä on antaa yrityksen tilikauden tuloksesta ja taloudellisesta asemasta oikea ja riittävä kuva. (Salmi 2020, 21.)

2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmalla kuvataan yrityksen toiminnan tulosta tilikaudella. Kaikkien yrityksen tuottojen ja kulujen erotuksena saadaan tilikauden tulos, joka voi olla voittoa tai tappiota. (Kallunki 2014, 31.) Yrityksen tuloslaskelma voidaan esittää kululajikohtaisessa muodossa tai toimintokohtaisessa muodossa. Suomessa käytetään yleensä kululajikohtaista tuloslaskelmaa. (Salmi 2020, 32.)

Ensimmäisenä tuloslaskelmalla esitetään liikevaihto, johon sisältyy yrityksen myyntituotot vähennettynä annetuilla alennuksilla ja ilman arvonlisäveroa. Seuraavat tuloslaskelmalla esitettävät erät ovat valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos sekä valmistus omaan käyttöön. Tämän jälkeen esitetään liiketoiminnan muut tuotot, jotka eivät kuulu liikevaihtoon, mutta liittyvät yrityksen liiketoimintaan. Liiketoiminnan muita tuottoja voivat olla esimerkiksi vuokratuotot. (Niskanen & Niskanen 2016, 29–30.)

Liikevaihtoa käytetään kuvaamaan niin yrityksen kokoa ja liiketoiminnan laajuutta kuin yrityksen merkittävyyttä. Liikevaihdon muutoksien tarkastelu on tärkeä keino yritystoimintaa arvioidessa. Nopea liikevaihdon kasvu voi viitata onnistumiseen, mutta se voi tutkimusten mukaan myös enteillä konkurssin vaaraa. (Kaisanlahti ym. 2017, 104–105.)

Seuraavaksi tuloslaskelmalla esitetään liiketoiminnan kuluja, joista ensimmäisenä tulevat materiaalit ja palvelut. Materiaaleihin ja palveluihin sisältyvät

raaka-aineiden ja tarvikkeiden lisäksi liiketoiminnan ulkopuoliset palvelut, eli esimerkiksi alihankinta. Seuraavana vuorossa ovat henkilöstökulut, jotka jaetaan palkkoihin ja palkkioihin sekä henkilösivukuluihin. Henkilösivukuluihin sisältyvät eläkekulut ja muut henkilösivukulut. (Salmi 2020, 33.)

Tuloslaskelman erässä poistot ja arvonalentumiset vähennetään tuotoista poistosuunnitelman mukaiset tuotannontekijöiden menot niiden vaikutusajana. Poistojen lisäksi taseen vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta voidaan tehdä arvonalentumisvähennyksiä. Poistojen jälkeen tuotoista vähennetään liiketoiminnan muut kulut, joihin sisältyvät kaikki sellaiset kulut, joita ei voida esittää aiemmilla riveillä. Liiketoiminnan muiden kulujen vähentämisen jälkeen jäljelle jää liikevoitto tai -tappio, joka on yrityksen pääomarakenteesta riippumaton tulosrivi. (Salmi 2020, 33–35.)

Liikevoiton jälkeen käsitellään yrityksen rahoitustuotot ja -kulut, joihin kuuluu esimerkiksi korkotuottoja ja -kuluja. Rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen esitetään voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja. Mahdollisten tilinpäätössiirtojen ja tuloverojen jälkeen jäljelle jäävä tilikauden voitto tai tappio kertoo, mitä yrityksen omistajalle jää, kun kaikki tilikauden tuotot ja kulut on huomioitu. Voitto tai tappio vaikuttaa yrityksen omaan pääomaan. Yrityksen omistaja päättää, kasvatetaanko mahdollisella voitolla yrityksen omaa pääomaa, vai jakaako yritys voittoa. (Salmi 2020, 35–39.)

2.2 Tase

Tase kertoo, millainen on yrityksen taloudellinen asema tilinpäätöshetkellä. Tase on jakautunut kahteen osaan, taseen vastaavaa ja vastattavaa puoliin. Vastaavaa puolella kuvataan yrityksen omaisuuseriä likvidiysjärjestyksessä ja vastattavaa puolella kuvataan yritystoimintaan sitoutuneiden pääomien rahoitusta. Vastattavaa puolella esitetään ensin oma pääoma ja sitten vieras pääoma. (Yritystutkimus ry 2017, 27.)

Taseen vastaavaa puoli jaetaan pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyvien vastaavien tarkoitus on tuottaa tuloa useampana tilikautena, vaihtuvien vastaavien vain yhdellä tilikaudella. Pysyvät vastaavat jaetaan aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoituksiin. Aineettomia hyödykkeitä ovat

esimerkiksi kehittämismenot ja atk-ohjelmien käyttöoikeudet. Aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat esimerkiksi maa- ja vesialueet, rakennukset sekä koneet ja laitteet. Myös ennakkomaksut ovat pitkäkestoisia hyödykkeitä. Taseen vaihtuviin vastaaviin kuuluvat yrityksen vaihto-omaisuus, eli varastot, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Saamiset voidaan jakaa lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin, ja niihin voi sisältyä esimerkiksi myyntisaamisia, lainasaamisia tai siirtosaamisia. (Salmi 2020, 39–42.)

Taseen vastattavaa puolen oma pääoma muodostuu osakepääomasta, mahdollisista rahastoista sekä voittovaroista. Vieras pääoma jaetaan pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin. Pitkäaikaisissa veloissa esitetään esimerkiksi rahoituslaitoslainat. Lyhytaikaisissa veloissa taas esitetään esimerkiksi pitkäaikaisten lainojen eriä, saatuja ennakoita ja ostovelkoja. (Niskanen & Niskanen 2016, 47–52.)

Tasetta tarkastellessa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti tiettyihin asioihin. Pysyvien vastaavien aineettomia hyödykkeitä tarkastellessa tulisi kiinnittää huomiota niiden aktivointiin ja eroihin kirjanpidossa ja verotuksessa. Aineellisten hyödykkeiden osalta huomiota tulisi kiinnittää hyödykkeiden arvostusperiaatteisiin ja poistojen riittävyyteen. Poistojen tulisi riittää kattamaan vuotuiset investoinnit. Sijoitusten erää muut saamiset tulisi tarkastella kriittisesti. Muista saamisista tulisi selvittää, sisältyykö niihin osakassaamisia tai pääomalainoja, millä perusteilla lainoja on myönnetty, ja onko saamisella taloudellista arvoa velkojalle. (Kaisanlahti ym. 2107, 59–63.)

Taseen vaihtuvia vastaavia tarkastellessa huomio kiinnittyy vaihto-omaisuuteen ja sen määrään ja arvostukseen. Erityisesti vaihto-omaisuuden määrän merkittävästi kasvettua tulisi tarkastella, liittyykö kasvu mahdollisesti liikevaihdon muutoksiin. Myös vaihtuvien vastaavien lainasaamisiin tulisi suhtautua kriittisesti, kuten pysyvien vastaavien saamisiin. Myyntisaamisten tai siirtosaamisten kasvua voidaan pitää huolestuttavana, mikäli se ei johdu liikevaihdon lisääntymisestä. Poikkeuksellisen suureen erään rahat ja pankkisaamiset tulee suhtautua varauksella, erityisesti, mikäli käteisvaroja on paljon. (Kaisanlahti ym. 2017, 66–67.)

Taseen vastattavaa puolella tärkeä asia on oman pääoman riittävyys. Suuri jakokelpoinen oma pääoma kertoo yleensä menestyvästä yrityksestä ja negatiivinen oma pääoma muodostaa riskin, ja saattaa kertoa siitä, ettei yrityksen ylläpitämisestä olla kiinnostuneita. Vieraan pääoman määrästä ja muutoksista voidaan tehdä päätelmiä. Vähäinen vieras pääoma kertoo taloudellisen riskin sietokyvystä, ja korkeaan vieraan pääoman määrään, erityisesti lyhytaikaisen, liittyy riskejä. Vieraan pääoman määrää tarkastellessa tulee huomioida myös taseen ulkopuoliset vastuut, jotka selviävät tilinpäätöksen liitetiedoista. (Kaisanlahti ym. 2017, 68–70.)

2.3 Tilinpäätösanalyysi ja tunnuslukuanalyysi

Tilinpäätösanalyysi tarkoittaa analyysiä, jossa yrityksen taloudellista menestystä tarkastellaan tunnuslukujen lisäksi muilla menetelmillä. Pelkkien lukujen lisäksi tilinpäätösanalyysissä arvioidaan niihin vaikuttaneita tekijöitä. Analyysissä voidaan myös arvioida sitä, ovatko luvut satunnaisia vai seurausta pidemmän ajan muutoksista. (Niskanen & Niskanen 2016, 10–11.)

Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena on tukea yrityksen strategiaa ja yrityksen arvo voidaan määrittää tilinpäätöksen lukujen perusteella. Perinteisesti yrityksen taloudellisia tuloksia mitataan tarkastelemalla yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksukykyä, jotka muodostavat niin sanotun talouskolmion mittarit. Jotta voidaan muodostaa käsitys yrityksen taloudellisesta tilasta ja saadaa tärkeää tietoa yrityksen liiketoimintaympäristöstä, verrataan yrityksen tunnuslukuja myös toimialan, kilpailijoiden ja sidosryhmien tunnuslukuihin. (Ala-Risku 2021.)

Tilinpäätösanalyysin tekniikka voidaan määritellä myös niin, että yrityksen taloudellista menestystä verrataan sijoittajien asettamiin tavoitteisiin. Sekä oman että vieraan pääoman sijoittajilla on paljon valinnanvaraa sijoituskohteista, joten yrityksen kannattavuutta ja sijoituksen riskialttiutta arvioidaan vertaamalla muihin sijoituskohteisiin ja niistä saatavaan tuottoon. Kun yrityksen liiketoiminnan kannattavuutta verrataan sijoittajien asettamiin tuottovaatimuksiin, puhutaan taloudellisesta lisäarvosta. (Kallunki 2014, 83.)

Niskasen ja Niskasen (2016, 8–13) mukaan edellä mainittujen taloudellisten tuloksien mittareiden, kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tarkastelu muodostaa tunnuslukuanalyysin, jota voidaan pitää tiivistelmänä varsinaisesta tilinpäätösanalyysistä. Erilaisista analyysityypeistä tunnuslukuanalyysi on sisällöltään suppein, tilinpäätösanalyysissä pyritään huomioimaan lukujen lisäksi niihin vaikuttaneita tekijöitä, ja syvällisin analyysin muoto on yritysanalyysi.

Tunnuslukujen tarkoituksena on esittää tilinpäätöksen tietoja yksinkertaistettuna yhteen lukuun. Kun tunnusluvut esitetään absoluuttisen eli euromääräisen sijaan suhteellisina, voidaan niitä käyttää myös erikokoisten yritysten vertailuun. Tunnuslukuanalyysin avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä, käyttämällä oikaistun tuloslaskelman ja taaseen tunnuslukuja eri kausien tai eri yritysten vertailuun. (Salmi 2020, luku 8.2.)

Tunnuslukuanalyysin antamien tulosten tarkkuus riippuu ensisijaisesti tilinpäätösaineiston luotettavuudesta. Analyysin luotettavuuteen vaikuttaa myös tunnusluvun kyky mitata mitattavaa ominaisuutta, eli validiteetti. Toinen luotettavuuteen vaikuttava tekijä on reliabiliteetti, eli tunnusluvun kyky antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Kun tulokset ovat keskimäärin oikeita ja niiden hajonta on pieni, voidaan niiden sanoa olevan valideja ja reliaabeleita. (Niskanen & Niskanen 2016, 111.)

Yhden tilinpäätöksen perusteella laskettujen tunnuslukujen perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä, vaan luvut täytyy suhteuttaa johonkin vertailutietoon. Tunnuslukuja voidaan vertailla ajallisella poikkileikkausanalyysillä tai aikasarja-analyysillä. Ajallisessa poikkileikkausanalyysissä yrityksen tunnuslukuja vertaillaan tietyssä ajankohtana muihin toimialan yrityksiin. Aikasarjatar- kastelussa voidaan tehdä päätelmiä yrityksen taloudellisen tilan kehityksestä vertailemalla tunnuslukuja yrityksen omiin, aiempien vuosien tunnuslukuihin. (Niskanen & Niskanen 2016, 111–112.)

Yrityksen taloudelliseen tilaan vaikuttavat yrityksen liiketoimintaympäristö ja sen muutokset. Kaikki poikkeukset, esimerkiksi taloudellinen suhdanne, vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen, ja saattavat vaikeuttaa pitkän aikavälin

kannattavuuden tulkintaa. Yrityksen strategiamuutokset tai esimerkiksi yritys-kauppojen onnistumisen tulokset ovat nähtävillä aikasarja-analyysissa. (Kallunki 2014, 82.)

3 TUNNUSLUVUT

Tunnusluvut ovat tilinpäätöksen perusteella laskettavia mittareita, joilla tulkitaan yrityksen taloudellista tilannetta. Tunnusluvut jaetaan kolmeen ryhmään: kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut. Vakavaraisuuden tunnusluvut tunnetaan myös rahoituksen tai rahoitusrakenteen tunnuslukuina, ja maksuvalmiuden tunnuslukuja voidaan nimittää myös likviditeetin tunnusluvuiksi. (Niskanen & Niskanen 2016, 110.) Yrityksen talouden tunnuslukuja voidaan käyttää yritysten väliseen vertailuun sekä yrityksen historian ja kehityksen tarkasteluun. Tunnuslukuja voidaan käyttää kuvaamaan riskiä, kilpailuvoimaa, konkurssialttiutta tai tehokkuutta. (Kaisanlahti ym. 2017, 155.)

3.1 Kannattavuus

Liiketoiminnan jatkuvuuden perusedellytys on kannattavuus ja se kuvaa liiketoiminnan taloudellista tulosta. Kannattavuutta voidaan mitata absoluuttisesti, eli liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotuksena, tai suhteellisena, eli voiton suhteena yritykseen sijoitettuun pääomaan. (Yritystutkimus ry 2017, 63.) Kannattavuutta mitattaessa tarkastellaan yleensä koko yritystä. (Niskanen & Niskanen 2016, 112.)

Käyttökate

Käyttökate kuvaa liiketoiminnan tulosta ennen poistoja, rahoituseriä ja veroja, eli kuinka yritykselle jää katetta, kun toimintakulut on vähennetty. Käyttökäteen riittävyyden arviointi riippuu yrityksen toimialasta ja pääomarakenteesta. Yrityksen kannattavuutta voidaan arvioida seuraamalla käyttökäteen kehitystä useammalta vuodelta ja sen riittävyyttä rahoituskulujen, verojen, investointien ja voitonjaon suhteen. (Alma Talent s.a.) Kaisanlahden ym. (2017, 162) mukaan käyttökäteellä voidaan mitata kannattavuutta absoluuttisesti ja sen negatiivisuus on huolestuttavaa tai ainakin vaatii selvityksen.

$Käyttökate = Liiketulos + poistot\ ja\ arvonalentumiset$

$$Käyttökate - \% = \frac{Käyttökate}{Liiketoiminnan\ tuotot\ yhteensä} * 100$$

Käyttökate lasketaan lisäämällä liiketulokseen poistot ja arvonalentumiset. Käyttökateprosentti saadaan jakamalla käyttökate liiketoiminnan tuotoilla. Käyttökatteella ei ole selkeää tavoitearvoa, mutta usein teollisuuden käyttökateprosentit vaihtelevat välillä 5–20 %, kun taas kaupan alalla ja palvelualoilla arvot ovat hieman pienemmät. Käyttökatteeseen vaikuttaa toimialan lisäksi se, omistaako yritys tuotantovälineensä, vai onko ne vuokrattu. (Yritystutkimus ry 2017, 64.)

Liiketulos

Liiketulos huomioi toimintakulujen lisäksi myös yrityksen poistot. Liiketulosprosentin avulla voidaan vertailla saman toimialan eri yritysten operatiivista kannattavuutta. Tunnusluvun avulla voidaan vertailla velkaisen ja velattoman yrityksen kannattavuutta, sillä yrityksen rahoitusrakenne ei vaikuta siihen. Liiketulosprosentin ollessa negatiivinen yritys kärsii mahdollisesti operatiivisista vaikeuksista. (Alma Talent s.a.)

$$Liiketulos - \% = \frac{Liiketulos}{Liiketoiminnan\ tuotot\ yhteensä} * 100$$

Liiketulosprosentti lasketaan jakamalla liiketulos liiketoiminnan tuotoilla. Toimialan sisäisen vertailun lisäksi liiketulosprosentti sopii yrityksen kehityksen seuraamiseen ja jopa eri toimialojen vertailuun. Liiketulosprosenttia arvioi-
dessa alle viiden prosentin arvo on heikko, 5–10 % arvo tyydyttävä ja yli 10 % arvo hyvä. (Yritystutkimus ry 2017, 64–65.)

Nettotulos

Nettotulos lasketaan lisäämällä liiketulokseen rahoitustuotot ja vähentämällä rahoituskulut ja verot. Yrityksen nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta yritystoimintaa voidaan pitää kannattavana. Vaadittavaan nettotuloksen tasoon

vaikuttavat esimerkiksi yrityksen voitonjakotavoitteet. (Yritystutkimus ry 2017, 65.)

$$\text{Nettotulos} = \text{Liiketulos} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} - \text{verot}$$

Rahoitustulos

$$\text{Rahoitustulos} = \text{Nettotulos} + \text{poistot ja arvonalentumiset}$$

Rahoitustulos lasketaan lisäämällä nettotulokseen poistot ja arvonalennukset. Rahoitustulos on toimialakohtainen ja kiinnostaa erityisesti rahoittajia. Yrityksen tulisi kyetä saamaan positiivinen rahoitustulos lyhyelläkin aikavälillä, negatiivinen rahoitustulos kertoo, että lainojen lyhennyksiin ja voitonjakoon ei ole riittänyt tulo-rahoitusta. Yrityksen tulo-rahoituksen tulisi kattaa vähintään lainojen lyhennykset. (Alma Talent s.a.)

Kokonaispääoman tuotto

Kokonaispääoman tuotto lasketaan lisäämällä nettotulokseen rahoituskulut ja verot, ja jakamalla saatu tulos taseen keskimääräisellä loppusummalla, eli kokonaispääomalla. Taseen keskimääräinen loppusumma saadaan käyttämällä taseen loppusummaa tilikauden alussa ja lopussa. Oikaistussa taseessa tulee huomioida myös taseen ulkopuoliset leasing-vastuut. (Yritystutkimus ry 2017, 66.)

$$\begin{aligned} & \text{Kokonaispääoman tuotto} - \% \\ & = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12kk)}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin} = \text{kokonaispääoma}} * 100 \end{aligned}$$

Kokonaispääoman tuottoa voidaan käyttää mittarina, kun arvioidaan yrityksen kannattavuutta kokonaistalouden kannalta. Tunnusluvussa yrityksen aikaansaama lisäarvo omistajille, rahoittajille ja yhteiskunnalle suhteutetaan kokonaispääomaan. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 161–162.) Tunnusluvun kehityksen arviointia hankaloittavat suuret investoinnit, jotka eivät ole ehtineet tuottaa tuloa tilikaudelle. Jos tappiollisen tuloksen tehnyt yritys saa hyvän pääoman tuoton arvon, on käytännössä koko yrityksen tulos mennyt rahoittajille ja

verottajalle, eikä omistajille. Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat alle 5 % heikko, 5–10 % tyydyttävä ja yli 10 % hyvä. (Alma Talent s.a.)

Sijoitetun pääoman tuotto

Sijoitetun pääoman tuotto eroaa kokonaispääoman tuotosta siten, että jakajana käytetään koko pääoman sijaan sijoitettua pääomaa, eli omaa pääomaa ja sijoitettua vierasta pääomaa. (Niskanen & Niskanen 2016, 115.) Sijoitettuun vieraaseen pääomaan lasketaan mukaan pääomalainat, lainat rahoituslaitoksilta, muut pitkäaikaiset velat ja korolliset lyhytaikaiset velat keskimäärin tilikaudella (Yritystutkimus ry 2017, 67).

$$\begin{aligned} \text{Sijoitetun pääoman tuotto} - \% \\ = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} * 100 \end{aligned}$$

Sijoitetun pääoman tuotto on tärkeä tilinpäätösanalyysin tuottama tunnusluku. Sijoitetun pääoman vähimmäistuottona pidetään vieraalle pääomalle maksettavaa korkoa, tavallisesti pääomasijoittajat vaativat kuitenkin sijoituksilleen korkeampaa korkoa kuin vakuudellisen, korollisen lainapääoman antajat. Sijoitetun pääoman tuoton viitteelliset arvot vaihtelevat kolmen ja viidentoista prosentin välillä alle kolmen prosentin arvolla ollessa heikko ja yli 15 erinomainen. (Alma Talent s.a.)

Erinomainen	yli 15 %
Hyvä	10–15 %
Tyydyttävä	6–10 %
Välttävä	3–6 %
Heikko	alle 3 %

3.2 Maksuvalmius

Yrityksen maksuvalmiutta mitataan tarkastelemalla yrityksen kykyä selviytyä lyhyen aikavälin maksuista ja velvoitteista. Yhteistyökumppaneista erityisesti tavarantoimittajat ja velkojat ovat kiinnostuneita yrityksen maksuvalmiudesta.

Tunnusluvulla current ratio tarkastellaan yrityksen käyttöpääoman, eli rahoitusomaisuuden ja vaihto-omaisuuden suhdetta yrityksen lyhytaikaisiin velkoihin. Quick ratio -tunnusluku taas nimensä mukaan mittaa vielä edellistä lyhytaikaisempaa maksuvalmiutta, eikä sen laskemisessa huomioida vaihto-omaisuutta. (Niskanen & Niskanen 2016, 117–120.)

Vaikka quick ratio ja current ratio ovat hyödyllisiä tunnuslukuja yrityksen maksuvalmiuden arvioimiseen, täytyy niiden tuottamaan tietoon suhtautuavarauksella. Esimerkiksi muuttuvat varaston arvostusperiaatteet saattavat vaikuttaa tunnuslukujen luotettavuuteen. Kyseisiä maksuvalmiuden tunnuslukuja tulisi-kin tarkastella yhdessä muiden tietojen kanssa arvioitaessa yrityksen taloudellista tilaa. (Rashid 2018, 120.)

Muita yleisesti käytettyjä maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat nettokäyttöpääomaprocentti, jonka avulla tarkastellaan nettokäyttöpääomaa suhteessa liikevaihtoon ja käyttöpääomaerien kiertoajat. Käyttöpääomaerien, eli myyntisaatavien, ostovelkojen ja varastojen kiertonopeutta mittaamalla tarkastellaan, kuinka nopeasti kyseiset erät muuttuvat rahaksi. (Niskanen & Niskanen 2016, 122.)

Quick ratio ja current ratio

Quick ratio eli happotesti mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Tunnusluku kuvaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan helposti rahaksi muutettavilla omaisuuserillään. Mitä parempi tunnusluvun arvo on, sen paremmin yritys selviytyy yllättävistä menoista. (Alma Talent. s.a.)

Quick ratio

$$= \frac{\text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{rahat ja pankkisaamiset} + \text{rahoitusarvopaperit}}{\text{Lyhytaikanen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut}}$$

Quick ratio on hyvä sen saadessa arvoksi enemmän kuin 1, heikko arvon ollessa alle 0,5 ja tyydyttävä, kun arvo on jotain näiden väliltä. Tunnusluku lasketaan jakamalla yrityksen rahoitusomaisuus lyhytaikaisella vieraalla pää-

omalla vähennettynä ennakkomaksuilla. (Yritystutkimus ry 2017, 75.) Tunnusluvun ollessa yksi yrityksen rahoitusomaisuus kattaa täysin lyhytaikaiset velat (Alma Talent s.a.).

Current ratiota laskettaessa yrityksen rahoitusomaisuuteen lisätään myös vaihto-omaisuus, eli maksuvalmiuden tarkastelujakso on hieman pidempi kuin quick ratiassa. Current ratio on hyvä arvossa yli kaksi ja heikko sen ollessa alle yksi. Tunnusluku on tyydyttävä arvossa jätessä yhden ja kahden välille. (Yritystutkimus ry 2017, 75.)

3.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuuden tunnusluvuilla mitataan yrityksen kykyä selviytyä velvoitteistaan pidemmällä aikavälillä ja kuvataan yleensä oman ja vieraan pääoman suhdetta yrityksessä. Keskeisiä vakavaraisuuden tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus ja gearing-prosentti. Yritystä pidetään vakavaraisena, jos sen oma pääoma riittää kattamaan vieraan pääoman korkokulut. (Niskanen & Niskanen 2016, 130.) Leppiniemen ja Kykkäsen (2019, 162) mukaan yrityksen vakavaraisuus on sitä huonompi, mitä enemmän rahoitusrakenteessa on vierasta pääomaa, ja sitä suurempi rahoitusriski yritykseen liittyy.

Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste mittaa vakavaraisuuden lisäksi yrityksen kykyä sietää tappioita ja selviytyä taloudellisista sitoumuksista pidemmällä aikavälillä. Liiketoiminnan voidaan katsoa olevan sitä vakaammalla pohjalla, mitä korkeampi yrityksen omavaraisuusaste on. Yritys, jolla on korkea omavaraisuusaste, on vähemmän riippuvainen ympäristöstään ja sen muutoksista. Usein yrityksen ikä vaikuttaa omavaraisuusasteeseen, koska tuore yritys on usein velkaantuneempi. (Alma Talent s.a.)

$$\text{Omavaraisuusaste} - \% = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} * 100$$

Omavaraisuusaste lasketaan jakamalla taseen oma pääoma taseenloppusummalla vähennettynä saaduilla ennakoilla. Omavaraisuusastetta pidetään hyvänä, mikäli se on yli 40 %. 20–40 % omavaraisuusaste on tyydyttävä ja alle 20 % omavaraisuusaste heikko (Yritystutkimus ry 2017, 70).

Suhteellinen velkaantuneisuus

Yrityksen suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan niin, että jaetaan vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla yrityksen liikevaihdolla. Tunnusluku voidaan käyttää yritysten vertailuun vain suuntaa antavasti, ja se onkin parhaimmillaan yrityksen kehityksen seuraamisessa. Yrityksen toiminta vaikuttaa suhteellisen velkaantuneisuuden asteen tulkitsemiseen, mutta ohjearvoina voidaan pitää seuraavia arvoja: hyvä alle 40 %, tyydyttävä 40–80 % ja heikko yli 80 %. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 163–164.)

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} - \% = \frac{\text{Vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}}$$

Gearing-prosentti

$$\text{Gearing} - \% = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{Oma pääoma}}$$

Gearing-prosenttia laskettaessa yrityksen korollisesta vieraasta pääomasta vähennetään yrityksen likvidit rahavarat ja saatu tulos suhteutetaan omaan pääomaan. Tunnusluvun avulla tarkastellaan yrityksen vierasta pääomaa suhteessa omaan pääomaan tilanteessa, jossa kaikki likvidit varat on käytetty velkojen lyhentämiseen. Korkea gearing-prosentti kertoo yrityksen velkaantuneisuudesta. (Niskanen & Niskanen 2016, 133.) Yritystutkimus ry:n (2017, 71) mukaan hyvänä voidaan pitää gearing-lukua, joka on alle yksi. Arvo on kuitenkin heikko, mikäli se on negatiivinen ja aiheutuu negatiivisesta omasta pääomasta.

4 TOIMEKSIANTAJA YRITYS X OY

Toimeksiantajayritys on kotimainen, teollisuuden alalla toimiva yritys, joka harjoittaa liiketoimintaansa alihankintaperiaatteella. Yritys toimii pääasiassa kotimaassa, mutta erityisesti toimittajapuolella kontakteja löytyy globaalisti. Yrityksen sijainti on logistisesti hyvä, ja yritys panostaa joustavaan ja yksilölliseen palveluun. Yrityksen konekanta on moderni ja yhteistyöverkosto laaja.

Yritys on perustettu 2000-luvun loppupuolella ja se on kasvanut voimakkaasti alusta lähtien. Alun perin yrityksessä ovat työskennelleet sen kolme perustajajäsentä, ja nykyään yritys työllistää yli 30 henkilöä. Yrittäjävetoisen yrityksen omistajarakenteessa on tapahtunut vain pieniä muutoksia vuosien varrella.

Ensimmäisenä toimintavuotenaan yritys on tehnyt noin puolen miljoonan liikevaihdon, kun se tänä päivänä on jo yli viisi miljoonaa euroa. Yrityksen liiketilat ovat vuosien aikana kolminkertaistuneet ja myös konekanta on lähtötilanteeseen nähden moninkertainen. Yrityksen kasvutavoitteet ovat toteutuneet tasaisen vauhdikkaasti ja kasvua tavoitellaan tulevaisuudessakin.

Yrityksen toimintaa pyritään kehittämään asiakkaiden tarpeiden mukaisesti ja yrityksessä tehdään jatkuvasti koneinvestointeja. Uudempaan teknologiaan, ohjelmiin ja työkaluihin panostetaan. Yrityksessä tarkkaillaan ja pyritään kehittämään toiminnan laatua, ja näiden tavoitteiden seuraamisessa tärkeässä osassa on sertifioitu laatujärjestelmä.

Yritykselle ei ole aiemmin tehty tunnuslukuanalyysiä. Analyysi on kuitenkin ajankohtainen, koska yritys on kasvanut ja kasvaa edelleen merkittävästi, ja tunnuslukuja halutaan seurata yrityksessä tarkemmin.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyössä käytettyjä tutkimusmenetelmiä, ja niille tyypillisiä piirteitä. Luvussa käydään läpi aineiston hankinnan prosessia ja aineiston analysoinnin vaiheita. Tämän jälkeen kuvaillaan, kuinka opinnäytetyön aineisto on hankittu ja miten aineisto on analysoitu.

5.1 Laadullinen tutkimus ja tapaustutkimus

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, kuinka ihmiset kuvailevat koettua todellisuuttaan ja mitkä asiat ovat ihmisille merkityksellisiä ja tärkeitä. Olennainen kysymys laadullisessa tutkimuksessa on: Mitä merkityksiä tutkitaan? Tutkijan tulee määritellä, tutkitaanko ihmisten kokemuksia vai käsityksiä, sillä näillä kahdella ei välttämättä ole yhteyttä. Kokemukset ovat omakohtaisia ja käsitykset voivat perustua yleisiin tapoihin. (Vilka 2021, 94.)

Laadullisessa tutkimuksessa tarvitaan tutkimusta ohjaavaa teoriaa sekä teoriaa siitä, mitä tutkittavasta aiheesta jo tiedetään. Laadullisen tutkimuksen tuloksiin vaikuttavat yksilön käsitys tutkittavasta aiheesta, tutkimusvälineet ja tutkittavalle ilmiölle annettavat merkitykset. Teoria on tärkeä lähtökohta tutkimukselle ja tutkimuksen laatuun vaikuttaa se, kuinka laadukasta käytetty teoria on. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 20.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan jonkin asian syvällisempään ymmärrykseen, ja haastateltavia valittaessa käytetään termiä harkinnanvarainen näyte (Hirsjärvi 2008, 58–59). Aineiston keräämiseksi päätetään valintakriteerit, joilla saavutetaan tutkimuksen tavoitteet ja pyritään ratkaisemaan tutkimusongelma (Vilka 2021, 122). Haastatteluun valitaan niin monta henkilöä, että saadaan kasaan tutkimuksessa tarvittavat tiedot. Tapaustutkimuksen ollessa kyseessä, havaintoyksiköitä on tavallisesti vain muutama. (Hirsjärvi 2008, 58.)

Tapaustutkimus tutkimusmenetelmänä mahdollistaa tutkittavan ilmiön tai ilmiöiden tarkastelun ilmiön luonnollisessa kontekstissa useiden tietolähteitä hyödyntäen. Tapaustutkimuksessa tavoitteena on saada teoria kohtaamaan empiirisen aineiston kanssa. Tapaustutkimuksessa voidaan luoda uutta teoriaa, tai testata tai tarkentaa olemassa olevaa teoriaa. (Puusa 2020, 199.)

5.2 Aineiston hankinta

Lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu ovat tutkimushaastattelumuotoja laadullisessa tutkimuksessa, ja tutkimushaastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä (Vilka 2021, 99). Teemahaastattelulla tarkoitetaan puolistrukturoitua haastattelutyyppiä, joka voidaan

mieltää lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimuodoksi (Hirsjärvi 2008, 47). Haastattelut ovat aineistonkeruumenetelmänä primäärisiä, eli aineistoa kerätään kyseistä tutkimusta varten (Kananen 2017, 82–83).

Teemahaastattelussa keskitytään tutkimusongelman keskeisiin aiheisiin ja teemoihin, ja niitä käsitellään haastattelussa, jotta saadaan vastauksia tutkimusongelmaan (Vilka 2021, 99). Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että jokin haastattelun näkökulma on lyöty lukkoon, mutta haastattelussa voi olla myös jotakin vaihtelua. Esimerkiksi haastattelukysymykset voivat olla kaikille samat, mutta ne voidaan esittää eri järjestyksessä tai niiden sanamuotoa voidaan muuttaa, eikä vastauksia ole sidottu vastausvaihtoehtoihin. (Hirsjärvi 2008, 47.)

Haastattelu sopii tutkimusmenetelmäksi, kun halutaan tietää, mitä ihmiset ajattelevat, tai miksi he toimivat tietyllä tavalla. Haastattelu on myös tutkimusmenetelmänä joustava ja haastateltavaksi voidaan valita juuri ne henkilöt, joilla on tarpeeksi tietoa tutkimuksen aiheesta. Haastattelun etuihin kuuluu myös se, että haastatteliija voi haastattelun aikana havainnoida haastateltavaa ja tehdä haastateltavan ulosannista päätelmiä. Henkilökohtainen haastattelu on tutkimusmenetelmänä kallis ja aikaa vievä, joten se sopii menetelmäksi, kun käytettävissä on tarpeeksi resursseja. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63–64.)

Haastatteluaineiston keräämisessä sanojen merkitykset korostuvat ja on tärkeää hahmottaa, kuinka haastateltava ymmärtää kysymyksissä käytetyt sanat. Teemahaastattelussa ei ole väliä, missä järjestyksessä teemat käsitellään, mutta järjestyksellä saattaa olla vaikutusta lopputulokseen. Haastattelussa tulisi välttää kysymyksiä, joihin haastateltava voi vastata kyllä tai ei, koska vastauksen informaation määrä on vähäinen. Haastateltavalta voidaan kysyä kysymyksiä, joiden muoto on mitä, miten, millainen ja miksi, ja lisäksi voidaan pyytää haastateltavaa kuvailemaan tai kertomaan asioita. (Vilka 2021, 101.)

Jo olemassa olevaa aineistoa, jota voidaan käyttää tutkimuksessa sellaisenaan, kutsutaan sekundääriseksi aineistoksi. Sekundääristä aineistoa ovat erilaiset dokumentit, kuten muistiot ja tilastot. (Kananen 2017, 82–83.) Dokumentteilla tarkoitetaan aineistoa, joka on tuotettu menneessä ajassa. Dokumentit kertovat tutkittavan asian historiasta ja niiden avulla voidaan ymmärtää ilmiöitä

ja löytää asiayhteyksiä. Dokumentteja ei erikseen tuoteta tutkimusta varten, vaan ne ovat olemassa olevaa aineistoa. Kirjallisia aineistoja voidaan pitää esimerkiksi haastatteluja luotettavampina, sillä ne eivät perustu muistin vaaraan, mutta niihinkin tulee suhtautua kriittisesti. On hyvä pohtia, kenelle ja mitä tarkoitusta varten aineistoa on tuotettu. (Kananen 2017, 121–122.)

5.3 Aineiston analysointi

Vaikka haastateltavia olisi ollut vähän, voi käsiteltävän aineiston määrä olla suuri, sillä haastattelut saattavat olla pitkiä, tai samoja henkilöitä on haastateltu useita kertoja. Runsaasta materiaalista saadaan paljon mielenkiintoisia havaintoja, mutta analysointi saattaa olla työlästä ja aika vievää. Aineiston käsittely tulisi suorittaa mahdollisimman pian se keräämisen jälkeen, jolloin aineisto on tuoretta, ja sen mahdollinen täydentäminen onnistuu helpommin. (Hirsjärvi 2008, 135.)

Aineiston keräämisen jälkeen haastattelumateriaali litteroidaan, eli muutetaan tekstiksi, jolloin aineistoa on helpompi tutkia. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimuksen tavoitteista, ja joskus aineistosta voidaan tehdä myös osittainen litterointi. (Vilka 2021, 110.) Haastatteluaineisto voidaan jakaa teemoittain, jotta sen käsittely on helpompaa. Aineiston litteroinnin jälkeen se tulee lukea ajatuksen kanssa, samalla esittäen aineistolle kysymyksiä. (Hirsjärvi 2008, 142–143.)

Hirsjärven (2008, 144–145) mukaan haastatteluaineiston analyysi voidaan ajatella kolmivaiheisena prosessina, jossa ensin aineisto kuvaillaan, sen jälkeen luokitellaan, ja lopuksi yhdistellään. Tuomen ja Sarajärven (2018, 78) mukaan analyysin aluksi päätetään, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja pysytään päätöksessä. Tämän jälkeen tutkimuksesta jätetään pois kaikki ylimääräinen, ja loppu aineisto luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitellään, ja sen jälkeen kirjoitetaan aiheesta yhteenveto. Tutkijan pitäisi maltaa pysyä tutkimassaan asiassa, kaikkea aineiston sisältöä ei voida tutkia yhdessä tutkimuksessa.

Aineiston kuvailu tarkoittaa sitä, että kartoitetaan asioiden ominaisuuksia tai piirteitä. Aineistosta poimitaan olennaiset yksityiskohdat tutkittavan asian ym-

märtämiseksi. (Hirsjärvi 2008, 145). Luokittelu on yksinkertaisin aineiston järjestämisen muoto, ja luokittelulla voidaan esimerkiksi selvittää, kuinka monta kertaa jokin asia esiintyy aineistossa. Teemoittelussa aineistosta etsitään tiettyjä aiheita ja näkemyksiä, jotka kuvaavat niitä ja tyypittelyssä yleistetään aineistosta yhteisiä näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78.)

Aineiston sisällönanalyysissä pelkistäminen tarkoittaa sitä, että aineistosta karsitaan epäolennaiset asiat pois, joko tiivistämällä tai jakamalla aineisto osiin. Pelkistäessä voidaan aineistosta erottaa tutkimuksen sisällön kannalta olennaisia asioita, ja tämän jälkeen niille annetaan pelkistetyt ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 91.)

5.4 Empiirisen tutkimusaineiston hankinta ja analyysi

Tutkimuksen lähestymistavaksi valikoitui tapaustutkimus, koska se sopii menetelmänä syvällisen kuvan muodostamiseen yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Opinnäytetyössä käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä, koska halutaan ymmärtää tutkittavaa aihetta ja sen yksityiskohtia.

Teemahaastattelujen aiheena oli yrityksen talous, haastateltavien henkilöiden asema yrityksessä ja heidän näkemyksensä yrityksen tilanteesta ja siihen vaikuttavista asioista. Haastateltaviksi valikoituivat kyseisen yrityksen toimitusjohtaja sekä tuotantojohtaja, sillä he ovat keskeisimmissä rooleissa yrityksen taloudellisen tilanteen ja siihen liittyvän päätöksenteon suhteen.

Haastateltavat valittiin sillä perusteella, että toimitusjohtaja ja tuotantojohtaja muodostavat käytännössä yrityksen operatiivisen johdon ja vastaavat yrityksen toiminnasta. Toimitusjohtaja on yrityksen suurin omistaja ja yksi perustajajäsenistä. Hänellä on useamman vuosikymmenen kokemus toimialalta ja kokemusta useamman yrityksen johtamisesta. Tuotantojohtaja on myös yksi yrityksen omistajista ja tullut toimintaan mukaan alkuvaiheessa. Molemmat haastateltavat ovat miehiä, koulutukseltaan koneistajia, ja ovat aloittaneet uransa koneistajan työtehtävistä.

Teemahaastattelut toteutettiin yrityksen toimitiloissa kasvotusten. Tuotantojohtajaa haastateltiin ensin ja toimitusjohtajaa seuraavana päivänä. Tallennusvälineenä haastattelussa käytettiin älypuhelinta ja haastatteluympäristö oli suhteellisen häiriötön. Haastateltavat olivat etukäteen tietoisia haastattelun aiheesta ja heille esitettiin ennalta suunniteltuja haastattelukysymyksiä. Haastattelukysymyksiä täydennettiin haastattelun edetessä ja haastateltavien vastausten perusteella.

Aineiston analyysivaiheessa haastatteluaineistot kuunneltiin ja litteroitiin tekstimuotoon. Tämän jälkeen aineisto läpikäytiin uudelleen, ja sieltä alleviivattiin olennaisimmat asiat ja karsittiin pois kaikki epäolennainen. Aineistosta luokiteltiin haastateltavien näkemysten perusteella tärkeimpiä ja useimmin esiintyneitä taloudelliseen tilanteeseen vaikuttaneita syitä ja tekijöitä. Aineistosta pelkistettiin haastateltavien ilmaisemia asioita yksinkertaistettuun muotoon ja lisättiin allekkain. Aineistosta myös poimittiin eri aiheita ja nostettiin esille niitä kuvaavia haastateltavien näkemyksiä. Aineistoa tyypittelemällä saatiin yleistettyä yhteneväisiä näkemyksiä ja ajatuksia haastateltavien välillä.

Tutkimuksen sekundääriaineistona käytettiin yrityksen tilinpäätöstietoja, tuloslaskelmia ja taseita vuosilta 2017–2021. Aineisto oli tallennettuna ja käytettävissä yrityksen omalla verkkolevyllä. Tilinpäätökset, tuloslaskelmat ja taseet käytiin läpi ja niistä poimittiin tutkimuksen kannalta olennaiset asiat, kuten tunnuslukujen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Exceliin tehtiin taulukot tunnusluvuista eri vuosilta ja taulukoihin syötettiin tunnuslukujen kaavat ja kaavoihin tarvittavat luvut yrityksen tuloslaskelmilta ja taseista. Tunnuslukujen arvoja verrattiin teoriaan ja ne koodattiin väreittäin sen mukaan, oliko arvo hyvä, tyydyttävä vai heikko, jotta tulokset olisi helpompi erottaa taulukoista. Yrityksen liikevaihdon kehityksestä muodostettiin pylväsdiagrammi, johon syötettiin arvoiksi vuosittaiset liikevaihdot.

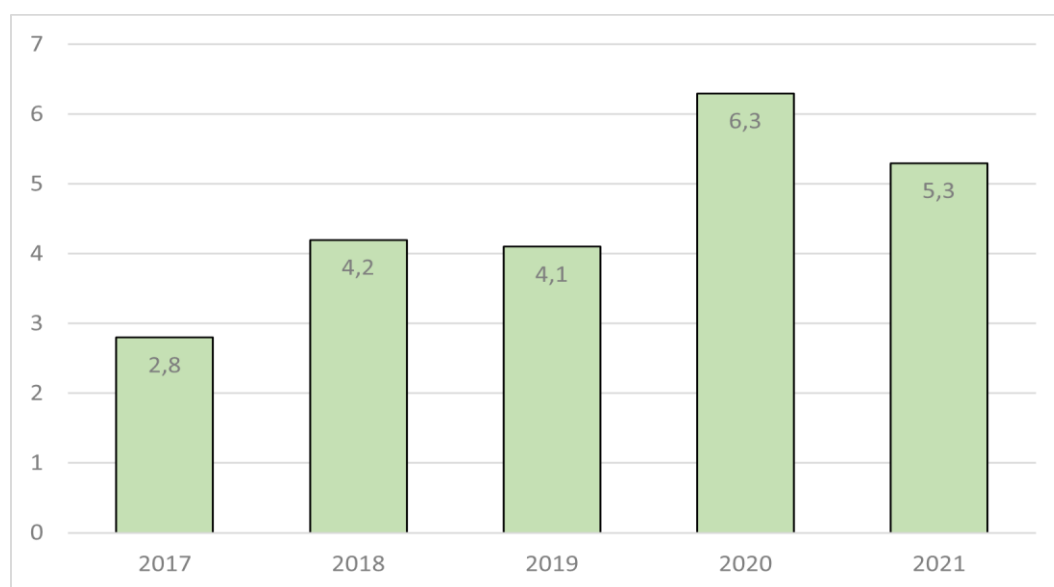
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia. Dokumenttianalyysissä esitellään yrityksen kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja ja niiden saamia arvoja vuosilta 2017–2021. Teemahaastatteluiden

osalta esitellään haastatteluissa saatuja vastauksia kysymyksiin yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

6.1 Dokumenttianalyysi

Yrityksen liikevaihto on kasvanut merkittävästi vuoden 2017 jälkeen. 2018 vuoden liikevaihto on 1,5-kertainen verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2019 liikevaihto on pysynyt edellisvuoteen nähden samalla tasolla, mutta vuonna 2020 liikevaihto on taas 1,5-kertaistunut. Vuonna 2021 liikevaihto on laskenut jonkin verran edellisvuoteen nähden.

Kuva 1. Liikevaihto

Yrityksen kannattavuutta tarkastellessa käyttökate on vaihdellut vuosina 2017–2021 välillä 7,8–14 %, eli se on ollut teollisuuden alalle hyvin tyypillinen. Yrityksen liike-tulosprosentti on vuosina 2017, 2018 ja 2020 ollut tyydyttävä ja vuosina 2019 ja 2021 heikko. Yrityksen nettotulosprosentti on vuosina 2019 ja 2021 ollut negatiivinen, jolloin yritystoimintaa voidaan pitää kannattamattomana. Vuosina 2017, 2018 ja 2020 nettotulos on kuitenkin ollut positiivinen.

Taulukosta 1 nähdään, että yrityksen rahoitustulos on ollut positiivinen vuosina 2017–2021. Kokonaispääoman tuotto-prosentti on ollut heikko vuosina 2019 ja 2021, ja tyydyttävä vuosina 2017, 2018 ja 2020. Sijoitetun pääoman tuotto on saanut vuosina 2019 ja 2021 heikon arvon, ja vuosina 2017, 2018 ja 2020 arvo on ollut hyvä.

Taulukko 1. Kannattavuuden tunnusluvut

	2017	2018	2019	2020	2021
Käyttökate	12 %	14,0 %	8,9 %	12,6 %	7,8 %
Liiketulos	7,1 %	6,1 %	-2,2 %	6,7 %	0,7 %
Nettotulos	9,0 %	2,5 %	-6,7 %	3,4 %	-2,7 %
Rahoitustulos	13,6 %	10,5 %	4,4 %	9,3 %	4,4 %
Kokonaispääoman tuotto	5,7 %	5,9 %	-2,3 %	7,9 %	0,7 %
Sijoitetun pääoman tuotto	10,7 %	10,3 %	-3,2 %	12,8 %	1,2 %

Taulukosta 2 nähdään, että yrityksen maksuvalmiutta kuvaava arvo quick ratio on vuosina 2019 ja 2021 ollut alle 0,5 eli heikko. Vuosina 2017, 2018 ja 2020 quick ratio on ollut tyydyttävä, koska arvo on ollut yli 0,5 mutta alle 1. Yrityksen current ratio on vuosina 2017–2021 ollut heikko, koska arvo on jäänyt alle yhden.

Taulukko 2. Maksuvalmiuden tunnusluvut

	2017	2018	2019	2020	2021
Quick ratio	0,6	0,6	0,4	0,5	0,4
Current ratio	0,8	0,7	0,7	0,8	0,5

Taulukko 3. Vakavaraisuuden tunnusluvut

	2017	2018	2019	2020	2021
Omavaraisuusaste	24 %	27 %	17 %	19 %	17 %
Gearing-prosentti	228 %	212 %	381 %	306 %	318 %

Taulukon 3 mukaan yrityksen vakavaraisuutta kuvaava tunnusluku omavaraisuusaste on ollut vuosina 2017 ja 2018 tyydyttävällä tasolla, eli yli 20 % mutta alle 40 %. Tämän jälkeen se on laskenut ja arvo on vuosina 2019–2021 ollut heikko, eli alle 20 %. Yrityksen gearing-arvo on kaikkina vuosina 2017–2021 ollut yli 1, mikä kertoo korkeasta velkaantuneisuudesta.

6.2 Teemahaastattelu

Haastateltavat kokevat, että omistajarakenteen muutoksilla on ollut vaikutusta yrityksen talouteen. Tuotantojohtajan siirryttyä myös yrityksen omistajaksi, vastuuta yrityksessä on voitu jakaa ja päätöksentekoa hajauttaa. Johtohenkilöt ovat myös omistajia yrityksessä, ja tekevät päätöksiä yhdessä.

Molemmat haastateltavat kuvailevat yrityksen taloudellista tilannetta haastavaksi. Haastateltavat mainitsevat tärkeimmäksi taloudelliseen tilanteeseen vaikuttaneeksi asiaksi yrityksen tekemät investoinnit. Merkittävät investoinnit viime vuosina ovat vaikuttaneet yrityksen taloudelliseen tilanteeseen negatiivisesti ja kasvattaneet yrityksen velkapääomaa. Suurten investointien takia yrityksellä on myös suuret rahoituskulut ja suuret poistot, ja ne vaikuttavat yrityksen taloudelliseen tilanteeseen heikentävästi. Myös maailman yleinen markkinatilanne, ja sen sekavuus esimerkiksi koronaviruksen takia sekä suhdanteet ja yrityksen asiakkuudet ovat vaikuttaneet yrityksen talouteen.

Taloudellisella tilanteella on ollut kielteinen vaikutus ulkopuolisten rahoittajien suhtautumiseen. Rahoittajat tarkastelevat suurennuslasilla yrityksen toimia ja taloudellista tilannetta. Rahoittajat, eli pankit ja rahoitusyhtiöt ovat kieltäytyneet lisärahoittamasta yritystä, kunnes velkataakkaa on saatu pienemmäksi. Haasteellinen taloudellinen tilanne ilmenee käytännössä niin, että rahat eivät riitä ja kassa on tyhjä. Rahan riittämättömyyteen ja päivittäiseen taisteluun sen kanssa on kyllästytty. Jatkossa yrityksessä aiotaan kiinnittää huomiota siihen, että rahat riittävät joka tilanteessa.

Tulevaisuudessa yritys aikoo jatkaa kasvua, kunhan velkatilannetta saadaan ensin hieman tasapainotettua. Investointeja on tehtävä, jos meinaa pysyä mukana kehityksessä. Kaikkia investointeja ei ole harkittu riittävän tarkasti ja niiden vaikutuksia tarkasteltu riittävän monelta kantilta. Tarkoituksena on panostaa investointien taloudellisten vaikutusten kartoittamiseen jo ennen hankintojen tekemistä, jotta vältetään kannattamattomilta hankinnoilta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esitetään tutkimustulosten perusteella tehtyjä johtopäätöksiä toimeksiantajayrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tulosten perusteella tärkeiksi nousseita asioita. Tämän lisäksi käsitellään tutkimuksen luotettavuuden käsitteitä, ja arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta.

7.1 Johtopäätökset

Yrityksen liikevaihto on kasvanut viime vuosina reilusti, se on noin tuplaantunut viimeisen neljän vuoden aikana. Kaisanlahden ym. (2017, 104–105) mukaan menestyksen lisäksi nopea liikevaihdon kasvu voi enteillä myös konkurssin vaaraa. Tämän ja muiden tekijöiden takia yrityksen taloudelliseen tilanteeseen tulisi suhtautua vakavasti, ja on erittäin tärkeää, että talouden seurantaan kiinnitetään jatkossa huomiota.

Yritystutkimus ry:n (2017, 64) mukaan tyypillinen käyttökateprosentti teollisuuden alan yritykselle on 5–20 %, ja toimeksiantajayrityksen käyttökate tutkimuksen kohteena olevilta vuosilta osuu kyseiseen haarukkaan. Koska käyttökate on teollisuuden alalle tyypillisellä tasolla, mutta liiketulos ja nettotulos eivät saa niin hyviä arvoja, voidaan päätellä, että yrityksen poistot ja rahoituskulut vaikuttavat kannattavuuteen heikentävästi.

Yrityksen rahoitustulos on kaikkina tutkittavina vuosina positiivinen. Alma Talentin (s.a.) mukaan yrityksen tulisi kyetä saamaan positiivinen rahoitustulos, tai tulorahoitus ei riitä lainojen lyhennyksiin. Rahoitustuloksen positiivisuus suhteessa heikkoon liiketulosprosenttiin kertoo yrityksen raskaiden poistojen heikentävästä vaikutuksesta yrityksen kannattavuuteen.

Kokonaisuutena yrityksen kannattavuus on vuosina 2017, 2018 ja 2020 ollut tyydyttävällä tai hyvällä tasolla. Vuosina 2019 ja 2021 se on ollut enimmäkseen heikko. Vuosina 2019 ja 2021 yrityksen tilikauden tulos on ollut negatiivinen, ja muina vuosina positiivinen. Yritystutkimus ry:n (2017, 65) mukaan yrityksen nettotuloksen tulisi olla positiivinen, jotta yritystoimintaa voidaan pitää kannattavana.

Tunnuslukujen perusteella yrityksen maksuvalmius on ollut viime vuosina pääosin heikko, joinakin vuosina tyydyttävä. Alma Talentin (s.a.) mukaan yritys selviytyy yllättävistä menoista sitä paremmin, mitä parempia arvoja maksuvalmiuden tunnusluvut saavat. Kuten teemahaastattelussakin tuli esille, yrityksellä on ollut käytännön tasolla vaikeuksia selviytyä maksuista, ja samaa kertovat tunnusluvut.

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen kykyä sietää tappioita ja selviytyä taloudellisista sitoumuksista (Alma Talent s.a.) Yrityksen omavaraisuusaste on vuoteen 2018 asti ollut tyydyttävä, ja tämän jälkeen heikko. Voidaan siis todeta, että omavaraisuusasteen perusteella yrityksen vakavaraisuus ei ole hyvä ja on olemassa riski, että yritys ei selviydy mahdollisista tappioista.

Niskasen ja Niskasen (2016, 133) mukaan yrityksen korkea gearing-prosentti kertoo velkaantuneisuudesta. Toimeksiantajayrityksen gearing-prosentti on korkea kaikkina tutkittavina vuosina. Myös haastatteluissa tulee esille, että yrityksellä on paljon velkaa, ja velkataakkaa on saata pienennettyä ennen uusia investointeja.

Lisäksi haastatteluiden pohjalta voidaan todeta, että haastateltavien samanlainen tausta, koulutus ja työkokemus vaikuttavat heidän yhteneväisiin näkemyksiinsä yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Työkokemuksen tuoma käytännönläheinen ote työhön on havaittavissa päätöksenteossa. Johtavan asemansa takia haastateltavat ovat samanvertaisia arvioimaan yrityksen tilannetta.

Toimitusjohtajan ja tuotantojohtajan työtehtävät eroavat toisistaan, tuotantojohtajan työtehtävät ovat selkeästi käytännönläheisempiä ja hän on enemmän tekemisissä varsinaisen tuotannon kanssa. Toimitusjohtaja keskittyy enemmän hallinnolliseen puoleen. Kummankaan työtehtäviin ei kuitenkaan kuulu varsinaista talouden seuranta tai analysointia.

Kummallakaan haastateltavista ei ole talouteen liittyvää koulutusta, eikä yrityksessä ole harjoitettu talouden seuranta erityisesti investointien osalta riittävällä tasolla. Talouteen liittyvä koulutus ja osaaminen voisi lisätä kiinnostusta harjoittaa talouden suunnittelua ja analysointia käytännössä.

Merkittävät investoinnit ja kasvu lyhyen ajan sisällä ovat koetelleet ja edelleen koettelevat yrityksen taloutta. Hankintojen suhteen on otettu riskejä, joilla on vaikutuksia yrityksen talouteen, niin negatiivisia kuin positiivisia. Vaikutuksista on opittu ja ne huomioidaan tulevaisuuden päätöksenteossa. Myös ulkoiset asiat, kuten yleinen markkinatilanne, ovat tuoneet yrityksen toimintaan omat haasteensa. Kallungin (2014, 82) mukaan yrityksen liiketoimintaympäristön

muutokset, kuten taloudellinen suhdanne, vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen ja sen tulkintaan.

7.2 Luotettavuus

Yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kriteereistä on uskottavuus, jolla tarkoitetaan vastaavuutta tutkijan ja tutkittavan tulkintojen välillä. Uskottavuutta voidaan todentaa jopa niin, että haastateltujen annetaan tutustua tutkijan tekemiin päätelmiin. (Hirsjärvi 208, 189.) Uskottavuuden todentamiseksi haastateltavilta voidaan pyytää myös arvio aineiston totuudenmukaisuudesta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 121).

Siirrettävyys on yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin keinoista. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimuksen tulosten siirtämisen mahdollisuutta toiseen kontekstiin. Siirrettävyyteen vaikuttavat tutkimusympäristön ja sovellusympäristön samankaltaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 121.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan kerätä eri lähteistä, ja verrata saatua tietoa toisiinsa tai omiin tulkintoihin. Lähteinä voidaan käyttää muiden tutkimusten lisäksi tutkimuksen aikana kerättyjä erilaisia aineistoja, ja kerättävällä todistusaineistolla saadaan vahvistusta tulkinnoille ja esitetyille väitteille. Tällöin luotettavuuden arvioinnin keinona on vahvistettavuus. (Kananen 2017, 177–178.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös saturaation, eli kylläntymisen, avulla. Kun eri lähteistä saatavat tiedot alkavat toistaa itseään, saavutetaan saturaatio, eli kylläntymispiste. Tutkimukseen ei tarvitse tuoda enää uusia havaintoyksiköjä, kun ne eivät tuota mitään uutta. (Kananen 2017, 179.)

Siirrettävyyttä luotettavuuden arvioinnin kriteerinä on vaikea soveltaa, sillä kyseessä on tapaustutkimus. Uskottavuutta ei pystytty todentamaan siten, että haastateltavat olisivat tutustuneet aineistosta tehtyihin johtopäätöksiin. Haastatteluja olisi voinut jatkaa vielä pidemmin, jotta olisi saavutettu kylläntymispiste.

Luotettavuuden arvioinnin kriteereistä vahvistettavuutta tukivat aineistossa toistuvat aiheet ja niiden esiintyminen useasti. Kaksi haastateltavaa on vähäinen määrä, mutta toisaalta tutkimuksen kohteena olevassa yrityksessä ei olisi ollut enempää haastateltavia, joilla olisi ollut tarpeeksi tietämystä haastattelun aiheista.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa merkittävästi myös se, että työskenteleminen itse tutkimuksen kohteena olevassa yrityksessä. On haastavaa tarkastella aihetta objektiivisesti ja erottaa jo ennestään tiedossa olevat asiat tutkittavan aineiston sisällöstä. Toisaalta luotettavuutta lisää se, että yritys on tuttu.

8 LOPUKSI

Tunnuslukuanalyysi valikoitui aiheeksi, koska opinnäytetyön toimeksiantajayritys ja sen taloudellinen tilanne on tuttu, ja myös itselleni tärkeä aihe. Tutkimusongelmiin saatiin vastaukset ja opinnäytetyö onnistui kohtalaisen hyvin. Opinnäytetyön aihetta ja toteutusta suunnitellessa oli aika selkeät sävelet, mitä lähdän tekemään. Työn rakenne alkoi hahmottua hyvin ja teoriaa aiheesta löytyi riittävästi. Loppua kohden opinnäytetyön teko alkoi kärsimään kaikenlaisten muuttujien vuoksi, eikä tiukka aikatauluni meinannut kestää näitä muutoksia. Aikaa olisi siis kaiken kaikkiaan pitänyt varata koko prosessille enemmän.

Opinnäytetyö ja tunnuslukujen analysointi toi lisää harjoitusta ja kokemusta aiheesta. Tunnuslukuihin ja niiden merkityksiin tuli taas kerran paneuduttua syvemmin. Eri tutkimusmenetelmät ja niiden toteutus käytännössä tuli opinnäytetyön myötä tutummaksi.

Tunnuslukuanalyysi antaa toimeksiantajalle tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja yrityksen toiminnasta. Tunnuslukuanalyysi voisi lisätä kiinnostusta yrityksen taloutta ja sen suunnittelua kohtaan, ja mahdollisesti saa päätöksiä tekevät henkilöt aktiivisesti etsimään ratkaisuja talouden seurantaan.

Haastatteluiden jälkeen totesin, että niiden suunnitteluun olisi pitänyt käyttää vieläkin enemmän aikaa. Haastatteluja tehdessä oli hämmentävää huomata, kuinka hienosti mietityt ja ylös kirjatut, avoimet kysymykset muuttuivatkin

omassa suussa yksinkertaisiksi kyllä/ei kysymyksiksi, vaikka näin ei tarkoitus ollutkaan. Harjoitushaastattelu olisi voinut tulla tarpeeseen, koska haastattelun aikana huomasi, kuinka vaikeaa oli yrittää samanaikaisesti pitää haastattelu käynnissä ja sisäistää haastateltavan vastaukset jatkokysymyksiä ja reagoimia varten. Myös haastateltavien luonne ja persoona, ehkä myös kokemus tai kokemattomuus haastateltavana olemisesta, vaikuttavat haastattelun etenemiseen ja vastausten määrään ja sisältöön.

Aihetta olisi voinut penkoa vieläkin syvemmältä haastattelukysymysten avulla ja laajentaa analyysiä pelkistä tunnusluvuista tilinpäätösanalyysin puolelle. Yrityksen talouden kehitystä kannattaisi tarkastella myös tästä eteenpäin ja tilannetta seurata säännöllisesti. Jatkotutkimusaiheeksi voisi jäädä yrityksen investoinnit ja niiden vaikutus kannattavuuteen.

LÄHTEET

- Ala-Risku, J. 2021. Tilinpäätösanalyysi paljastaa yrityksen arvonaluontikapasiteetin. Rantalainen. Artikkel. Saatavissa: <https://www.rantalainen.fi/julkaisut/artikkelit/tilinpaatosanalyysi-paljastaa-arvonaluontikapasiteetin/> [viitattu 10.2.2022]
- Alma Talent. s.a. Tunnuslukuopas. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tunnuslukuopas/> [viitattu 10.2.2022]
- Hirsjärvi, S. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.2.2022]
- Kaisanlahti, T., Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2017. Tilinpäätöksen tulkinta. 5. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sarjajulkaisun numero 234. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 30.3.2022]
- Kirjanpitolaki 30.12.2015/1620.
- Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 10.2.2022]
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2016. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 11.2.2022]
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2016. Yritysrahoitus. Helsinki: Edita. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 25.4.2022]
- Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 20.4.2022]
- Rashid, C. 2018. Efficiency of Financial Ratios Analysis for Evaluating Companies' Liquidity. Teoksessa International Journal of Social Sciences & Educational Studies. Vol. 4, 110. Artikkel. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 11.2.2022]
- Salmi, I. 2020. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita Publishing. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 10.2.2022]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.2.2022]
- Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.2.2022]

Yritystutkimus ry. 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Pdf-dokumentti.
Saatavissa: http://yritystutkimusry.fi/wp-content/uploads/2021/04/Yritystutkimuksen_Tilinpaatosanalyysi.pdf [viitattu 11.2.2022]

Haastattelukysymykset

1. Kerro lyhyesti asemastasi yrityksessä, ja kuinka olet siihen päätenyt.
2. Millainen koulutustausta sinulla on?
3. Millaisia yrityksen talouteen liittyviä työtehtäviä sinulla on?
4. Miten kuvailisit yrityksen tämänhetkistä taloudellista tilannetta?
5. Miten yrityksen taloudellinen tilanne on muuttunut viime vuosina?
6. Mitkä asiat ovat vaikuttaneet taloudelliseen tilanteeseen?
 - a. Miten vaikuttanut ulkopuolisten rahoittajien suhtautumiseen?
 - b. Miten omistajamuutokset ovat vaikuttaneet taloudelliseen tilanteeseen?
7. Millaisia tulevaisuudennäkymiä yrityksellä on?

Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen/selvitykseen tms.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tässä tietosuojaselosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään opinnäytetyössä, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjä on ihminen (esim. opinnäytetyöntekijä) tai organisaatio, joka määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

Tämän opinnäytetyön rekisterinpitäjä on

Noora Oikari

noora.oikari@outlook.com, 0407788469

2. Opinnäytetyön suorittajat

Noora Oikari

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Opinnäytetyön teemahaastattelua varten.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Käytännössä opinnäytetyössä käsittelyperuste on lähes aina tutkittavan suostumus (harvemmin yleisen edun mukainen tieteellinen tai historiallinen tutkimus).

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 679/2016 6.1 a) mukaisella perusteella:

tutkittavan suostumus

rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen

yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi tai aineiston arkistointi) rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen

rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen.

5. Opinnäytetyön aihe ja kesto

Opinnäytetyön aihe: Tunnuslukuanalyysi

Opinnäytetyön kesto: 1.2.2022-31.5.2022

6. Mitä tietoja minusta käsitellään?

A. Nimi

B. Kerätäänkö ja käsitelläänkö opinnäytetyössä arkaluonteisia tietoja?

x Opinnäytetyössä ei kerätä ja käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

TAI

Opinnäytetyössä käsitellään seuraavia arkaluonteisia henkilötietoja:

Rotu tai etninen alkuperä

Poliittiset mielipiteet

Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus

Ammattiliiton jäsenyys

Geneettiset tiedot

Biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten

Terveys

Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Mikä on arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyperuste?

Tutkittavan/osallistujan suostumus

- Tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi tai aineiston arkistointi
- Tutkittava/osallistuja on saattanut käsiteltävät arkaluonteiset tiedot julkisiksi
- Muu peruste (mikä?):

7. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Haastateltavalta.

8. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Rekisteristä ei luovuteta tietoja kolmansille osapuolille.

9. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä

Xamkissa käytetään tallennustilana pilvipalveluita (Teams ja OneDrive). Microsoft saattaa siirtää näihin palveluihin tallennettua tietoa tai niiden varmuuskopioita EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

10. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Tutkimusrekisteri arkistoidaan ilman tunnistetietoja.

11. Miten henkilötietoni säilytetään ja suojataan?

Henkilötiedot ovat sähköisessä muodossa verkkolevyllä, suojattuna käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa.

12. Miten voin käyttää tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: Noora Oikari, noora.oikari@outlook.com

- a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)
Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.
- b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)
Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)
Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.

e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)
Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)
Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

13. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaava on Markus Häkkinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi